

ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÜNİVERSİTELERİNDE BULUNAN PDR MERKEZLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

*Prof.Dr.Ayhan DEMİR**
*Araş.Gör. Selda KOYDEMİR**

ÖZET

Bu çalışma, üniversite öğretim elemanlarının üniversitelerinde bulunan PDR merkezleri hakkındaki görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bunun için 26 maddelik bir görüş bildirme formu oluşturulmuştur. Katılımcılar her bir maddedeki hizmetin veriliş ve verilmediği konusundaki bilgilerini ve her hizmetin ne ölçüde gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların ünvan, yaş, cinsiyet, üniversiteleri, fakülte ve bölümleri, üniversitedeki hizmet süreleri, yönetim görevinin olup olmaması, PDR merkezinden şimdiye kadar hizmet alıp almaması, merkezin kullanım sıklığı, merkeze olan ihtiyaç düzeyi ve bu ihtiyacın nedenleri hakkındaki görüşleri de alınmıştır. Çalışmaya ODTÜ, Boğaziçi, Başkent ve Bilkent üniversitelerinde görev yapan 111 kişi (65 kadın, 46 erkek) katılmıştır. Yapılan analizler katılımcıların büyük çoğunluğunun PDR merkezlerine ihtiyacın çok olduğunu düşündüğünü göstermiştir. Merkezin kullanılma sıklığı oranının çoğu öğretim elemanı tarafından bilinmediği, konsültasyon ve izleme hizmetlerinin katılımcılar tarafından en az bilinen hizmetler olduğu görülmüştür. Katılımcılar, genelde her bir hizmetin gerekli olduğunu düşünürken, bu oran özellikle mesleki rehberlik ve konsültasyon hizmetlerinde oldukça düşmektedir.

Anahtar sözcükler: Üniversite PDR merkezleri, öğretim elemanı, PDR hizmetleri.

* Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SUMMARY

This study examined the perceptions of faculty members of their universities' counseling center. In order to investigate these perceptions, an assessment form was formed including 26 items of services provided in counseling center. Participants were to indicate if they knew the specific service was provided, and to what extent it was necessary. In addition, the title, age, gender, affiliation of the faculty members; and whether they had received any help from the center so far, the frequency of center's utilization, and the level of need for a center were asked. Data were collected from 111 (65 females, 46 males) individuals from Boğaziçi, Başkent, Bilkent, and Middle East Technical Universities. The analyses of data showed that the utilization frequency of the center was not known, and that the consultation and follow-up services were the least known services. Participants thought that each service was necessary but the level of need decreased in career guidance and consultation services.

Key words: counseling center, faculty, counseling services

Her geçen gün amaçları, hizmetleri ve bünyesinde görevli uzmanlar bakımından değişim gösteren üniversite PDR Merkezleri, bu değişimle birlikte öğrencilerin sorunları, ihtiyaçları, merkezden beklenti ve algılarını önemli araştırma konuları olarak ortaya çıkartmaktadır (Heppner ve Neal, 1983).

PDR merkezlerinin işlev ve hizmetlerinin incelenmesinde, öğrencilerin düşünce ve beklentilerinin önemi olduğu kadar, öğrencileri bu merkezlere yönlendirecek öğretim elemanlarının merkez hakkındaki algıları da oldukça önemlidir (Sanders ve Sanders, 1985). Özellikle çok sayıda öğrencinin olduğu üniversitelerde görev yapan psikolojik danışmanlar, psikolojik sıkıntı yaşayan ya da rehberliğe ihtiyaç duyan öğrencilerin sadece çok az bir kısmı ile yüz yüze görüşebilme imkanına sahip olmaktadır. Öğretim elemanları ise öğrencilerle sık sık iletişim içinde olduklarından, onların yaşadıkları sıkıntıları gözleme ve onları doğru şekilde yönlendirmede etkili olabilirler (Kopplin ve Rice, 1975).

Gelso ve McKenzie (1973) öğretim elemanlarının ve öğrencilerin PDR merkezlerindeki hizmetleri nasıl algıladıklarının, merkezlerin anlaşılması için çok önemli olduğunu söyleyerek bu konudaki çalışmaların önemine işaret etmiştir.

Yurt dışında yapılan bazı araştırmalar öğrencilerin ve öğretim elemanlarının PDR merkezleri hakkındaki düşünce ve görüşlerini araştırmış ve

bu merkezlerde sağlanan hizmetlerle ilgili daha çok bilgilendirmeye ihtiyaç olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Örneğin, Benjamin ve Romano (1980), öğrencilerin öğretim elemanlarından merkezler hakkında daha az bilgili olduğunu; ancak her iki grubun da hizmetler konusunda yanlış bilgilere sahip olduklarını bulmuştur. Bir başka araştırma (Johnson, Nelson ve Wooden, 1985), öğretim elemanlarının, PDR merkezlerince verilen hizmetleri daha çok tedaviye yönelik algıladıklarını; PDR uzmanlarının nitelikleri hakkında yanlış bilgilere sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bishop (1986) ise çalışmasında, öğretim elemanlarının çoğunun üniversitelerinde böyle bir merkezin varlığından haber olduğunu, ancak hizmetler konusunda katılımcıların pek çok bilgi eksikliklerinin olduğunu bulmuştur.

Bu tablonun nedeni merkezin yeterince tanıtım yapmaması, öğretim elemanlarının bu merkezin işlevlerine çok fazla inanmaması, hizmetlerin gerekliliklerini bilmemesi gibi nedenler olabilir. Genel olarak ise en büyük sıkıntı konsültasyon hizmetlerinin eksikliği ve yetersizliğidir (Kopplin ve Rice, 1975). Akademik personelin PDR merkezleri hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi, merkezin bu ve benzeri konsültasyon hizmetlerinin geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de son yıllarda yapılan çalışmalar üniversite öğrencilerinin özellikle kariyer ile ilgili, kişisel, sosyal, ekonomik ve akademik pek çok sorun yaşadığını ve bu konularda yardıma ihtiyaç duyduğunu ortaya çıkartmıştır (Gizir, 1998; Ültanır, 1998). Bu bakımdan, öğrencilerin PDR ihtiyaçlarına cevap vermek için uzmanların okuldaki diğer birimlerle özellikle de akademik personelle işbirliği yapması gereği vurgulanmaktadır (Güneri, Aydın ve Skovholt, 2003). Türkiye’de de yeterli sayıda psikolojik danışmanın üniversitelerde mevcut olmaması merkezlerin en büyük sorunlarından biri olduğundan öğrencileri yakından tanıyan öğretim elemanlarından yararlanmanın Türkiye’de de oldukça gerekli hale geldiği düşünülmektedir (Gülerman, 1989).

Türkiye’de daha önce öğretim elemanlarının merkezden beklenti ve merkezin hizmetleri hakkındaki düşüncelerini incelemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmanın genel amacı üniversite öğretim elemanlarının üniversitelerindeki PDR merkezleri hakkındaki algı ve farkındalıklarını; bu merkezlerde sunulan hizmetlerle ilgili bilgi, düşünce ve beklentilerini incelemektir.

YÖNTEM

Katılımcılar. Bu çalışma ODTÜ, Başkent, Bilkent ve Boğaziçi Üniversiteleri'ndeki 111 öğretim elemanı (65 kadın, 46 erkek) ile yürütülmüştür. Grupta 26 profesör, 17 doçent, 31 yardımcı doçent, 27 öğretim görevlisi, 10 okutman bulunmaktadır. Görev yaptıkları üniversitelere göre dağılım ise ODTÜ'den 47, Başkent'ten 24, Bilkent'ten 19, Boğaziçi'nden 21 öğretim elemanı şeklindedir. Katılımcıların 20'si Fen-Edebiyat, 5'i Mimarlık, 21'i İktisat-İdari Bilimler, 18'i Eğitim, 22'si Mühendislik, 4'ü Güzel Sanatlar Fakültesinde, 14'ü ise Yabancı Diller Yüksek Okulunda hizmet sürdürmektedir. Şu an hizmet yaptıkları üniversitedeki hizmet süreleri ise 1 ile 36 sene arasında değişmektedir. Üniversitelerinde bulunan PDR Merkezinden şimdiye kadar hizmet almış katılımcı sayısı 7'dir.

Ölçme Aracı. Bu araştırmada, PDR hizmetlerinin değerlendirilmesi için önce hizmet içinde yer alan etkinlikleri içeren 76 maddelik bir liste hazırlanmıştır. Maddeler seçilirken ilgili literatürden ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Hazırlanan bu listeden öğrencilere ve akademik personele hizmet vermeye yönelik maddeler seçilmiştir. Sonuç olarak 26 maddeyi içeren bir değerlendirme formu oluşturulmuştur. Hizmetlere yönelik olarak katılımcılar her maddedeki hizmetin verilip verilmediği konusundaki bilgilerini “verilmiyor” “veriliyor” ve “bilmiyorum” seçeneklerinden birini seçerek göstermiş; hizmetin ne ölçüde gerekli olduğunu “çok gereksiz = 1”, “gereksiz = 2”, “ne gerekli ne gereksiz = 3”, “gerekli = 4”, “çok gerekli = 5” derecelendirme ölçeği üzerinde belirtmişlerdir.

Katılımcıların ünvan, yaş, cinsiyet, üniversite, fakülte, bölüm, hizmet süreleri, yönetim görevinin olup olmaması, PDR merkezinden şimdiye kadar hizmet alıp almaması, merkezin kullanım sıklığı hakkındaki görüşleri, merkeze olan ihtiyaç düzeyi ve bu ihtiyacın nedenleri hakkında bilgilerini içeren bir bilgi toplama formu da hazırlanmıştır. Formlar, ayrıca uzman kanısına sunulmuş; maddelerin açık ve anlaşılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla tekrar gözden geçirilmiş ve formlara son şekil verilmiştir.

İşlem. ODTÜ, Başkent, Bilkent ve Boğaziçi Üniversiteleri'nde görev yapan tüm öğretim elemanlarının elektronik posta adresleri üniversite web sayfalarından elde edilmiştir. Web sayfası aktif olmayan bölümlerdeki bazı öğretim elemanlarına adreslerine ulaşamadığı için, yabancı öğretim elemanlarına ise uygulama Türkçe olduğu için anket formu gönderilmemiş ancak diğer tüm gruba araştırmaya katılımları için bir mesaj ve ekinde de web

değerlendirme formlarının bulunduğu web sayfasının adresi verilmiştir. Araştırmaya katılmak isteyenler bu sayfayı açarak formları doldurmuşlardır.

BULGULAR

Katılımcıların % 58'i PDR Merkezine ihtiyacın çok olduğunu belirtirken % 43'ü bu ihtiyacın çok fazla olduğunu söylemiştir. İhtiyacın az olduğunu düşünenler ise % 0,9'dur. Merkezin kullanılma sıklığı ile ilgili olan soru için katılımcıların % 35'i bilmiyorum yanıtını, % 28'i çok, % 26' sı orta, % 14'ü az, % 4'ü çok az, %3 ü ise çok fazla yanıtını vermiştir.

Tablo 1. Hizmetlerin merkezlerde verilip verilmediğine dair yüzde ve frekans değerleri.

Hizmet	Veriliyor		Verilmiyor		Bilmiyorum	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Okulla ilgili sorun	77	69.4	1	.9	33	29.7
Ev,yurt, oda arkadaşları	57	51.4	3	2.7	51	45.9
Anne-baba ilişkisi	57	51.4	2	1.8	52	46.8
Sosyal ilişkiler	70	63.1	2	1.8	37	33.3
Cinsellik	37	33.3	4	3.6	69	62.2
Fiziksel ve beden yapısı	38	34.2	2	1.8	70	63.1
Kotu alışkanlıklar	43	38.7	2	1.8	65	56.6
Sağlıklı psikolojik kimlik	48	43.2	2	1.8	61	55
Universiteye uyum	64	57.7	4	3.6	43	38.7
Problem alanları belirleme	49	44.1	4	3.6	58	52.3
Başarı etmenlerini belirleme	29	26.1	4	3.6	76	68.5
Özürlü öğrenci ihtiyaç çalışması	16	14.4	10	9	85	76.6
Verimli çalışma yöntemleri	49	44.1	6	5.4	56	50.5
Meslekle ilgili okul aktiviteleri	21	18.9	19	17.1	70	63.1
Mesleki bilgi verme	18	16.2	15	13.5	78	70.3
Gençlik psi.ve sorun.bilgi verme	47	42.3	3	2.7	61	55
Yeni öğrenci uyum izleme	20	18	9	8.1	81	73
Yardım alan öğrenci izleme	18	16.2	6	5.4	86	77.5
Yeni öğrencilere okul tanıtımı	28	25.2	18	16.2	63	56.8
Yeni öğrenci-öğretim el.iletişim	8	7.2	35	31.5	68	61.3
Yeni öğrenci bölüm tanıtımı	10	9	34	30.6	67	60.4
Yönetimi bilgilendirme	17	15.3	21	18.9	71	64
Öğretim elemanı bilgilendirme	10	9	32	28,8	68	61,3
Öğretim elemanı danışmanlık	8	7.2	32	28.8	71	64
Personel-öğrenci iletişimi	8	7.2	36	32.4	67	60.4
Personele danışmanlık	3	2.7	36	32.4	72	64.9

Hizmetlerin merkezlerde verilir verilmediğine dair katılımcıların verdiği yanıtlardan yüzde ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 1'deki sonuçlar elde edilmiştir.

Öncelikle katılımcıların hangi hizmetler için "bilmiyorum" seçeneğini işaretlediklerine baktığımızda, bazı hizmetlerde bilgi konusunda farklılıklar olduğu görülmektedir. Katılımcılar okul (% 29,7), üniversiteye uyum (% 38,7) ve sosyal ilişki (% 33,3) sorunlara yönelik yardım hizmetleri konusunda daha bilgiliyken; izleme çalışmaları (% 77,5), özürü öğrenci ihtiyaç çalışması (% 76,6), mesleki bilgi verme (% 70,3), personele danışmanlık (% 71), cinsellik (% 64,9), yönetimi bilgilendirme (%64) konularında daha az bilgi sahibidir.

Öğretim elemanlarının yanlış bilgi sahibi olup olmadıklarına bakıldığında ise katılımcıların bazı hizmetler merkez tarafından veriliyorken bu hizmetlerin verilmediğini belirttikleri görülmüştür. Bu hizmetler ve verilmediğini söyleyen katılımcı yüzdesi şu şekildedir: yeni öğrenci bölüm tanıtımı (% 30,6), meslekle ilgili okul aktiviteleri yapılması (% 17,1), yeni öğrencilere okul tanıtımı yapılması (% 16,2), mesleki bilgi verme (% 13,5).

Hizmetlerin gerekliliğine ilişkin olarak da yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır (Tablo-2). En gerekli olarak görülen hizmetler sırasıyla okulla ilgili sorun (% 74,8), kötü alışkanlıklar (% 71,2), sosyal ilişkiler (% 67,6), üniversiteye uyum (% 60,4), ev, yurt ve oda arkadaşları (% 59,5), cinsellik ile ilgili sorunlara yönelik hizmetlerdir (% 58,6).

Çok gereksiz olarak görülen hizmetler ise sırasıyla yeni öğrenci bölüm tanıtımı (% 22,5), yeni öğrenci-öğretim elemanı ilişkisi (% 17,1), mesleki bilgi verme (% 12,6), yeni öğrencilere okul tanıtımı (% 9,9) hizmetleridir.

Cinsiyete göre, hizmetlerin gerekliliğinin değişip değişmediğini incelemek için çok yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bunun için öncelikle hizmet alanları dört başlık altında gruplandırılmıştır (rehberlik, psikolojik danışmanlık, konsültasyon ve araştırma). Cinsiyete göre bu hizmet alanlarının gerekliliği anlamlı derecede farklılık göstermektedir, Wilks' $\Lambda = F(4, 106) = 4,36, p < .05$. Bağımlı değişkenlere uygulanan varyans analizleri sonucunda, mesleki rehberlik $F(1, 109) = 11,45, p < .01$; konsültasyon $F(1, 109) = 12,23, p < .01$; ve araştırma $F(1, 109) = 4,88, p < .05$, hizmet alanlarının gerekliliğinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuçlara göre kadınların rehberlik ($\bar{X} = 22,48, SS = 5,47$) ve konsültasyon ($\bar{X} = 20,75, SS = 3,87$) hizmetlerini erkeklere

($\bar{X} = 18,91$, $SS = 5,47$; $\bar{X} = 18,07$, $SS = 4,15$) oranla daha gerekli gördüğü; araştırma hizmetlerini ($\bar{X} = 12,11$, $SS = 3,21$) ise erkeklerden ($\bar{X} = 13,40$, $SS = 2,71$) daha az gerekli gördüğü ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Hizmetlerin merkezlerde verilmesinin gerekliliğine dair yüzde ve frekans değerleri.

Hizmet	Çok gereksiz		Gereksiz		Ne gerekli ne gereksiz		Gerekli		Çok gerekli	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Okulla ilgili sorun			4	3.6	3	2.7	19	17.1	83	74.8
Ev,yurt, oda arkadaşları	2	1.8	1	0.9	7	6.3	33	29.7	66	59.5
Anne-baba ilişkisi			2	1.8	7	6.3	39	35.1	62	55.9
Sosyal ilişkiler			1	.9			33	29.7	75	67.6
Cinsellik	1	0.9			9	8.1	33	29.7	65	58.6
Fiziksel ve beden yapısı	1	0.9	4	3.6	7	6.3	43	38.7	55	49.5
Kotu alışkanlıklar			1	0.9	5	4.5	25	22.5	79	71.2
Sağlıklı psikolojik kimlik	1	0.9	1	0.9	11	9.9	30	27	64	57.7
Universiteye uyum	1	0.9	1	0.9	6	5.4	35	31.5	67	60.4
Problem alanları belirleme	2	1.8	2	1.8	12	10.8	35	31.5	58	52.3
Başarı etmenlerini belirleme	3	2.7	2	1.8	17	15.3	43	38.7	43	38.7
Özürlü öğrenci ihtiyaç çalışması	2	1.8	3	2.7	9	8,1	40	36	55	49.5
Verimli çalışma yöntemleri	1	0.9	1	0.9	9	8,1	38	34.2	59	53.2
Meslekle ilgili okul aktiviteleri	9	8.1	11	9.9	17	15.3	38	34.2	33	29.7
Mesleki bilgi verme	14	12.6	10	9	20	18	43	38.7	21	18.9
Gençlik psi.ve sorun.bilgi verme	2	1.8	3	2.7	14	12.6	42	37.8	48	43.2
Yeni öğrenci uyum izleme	5	4.5	2	1.8	25	22.5	39	35.1	38	34.2
Yardım alan öğrenci izleme			2	1.8	10	9	39	35.1	58	52.3
Yeni öğrencilere okul tanıtımı	11	9.9	9	8.1	24	21.6	26	23.4	34	30.6
Yeni öğrenci-öğretim el.iletişim	19	17.1	13	11.7	32	28.8	26	23.4	19	17.1
Yeni öğrenci bölüm tanıtımı	25	22.5	19	17.1	27	24.3	18	16.2	20	18
Yönetimi bilgilendirme	3	2.7	5	4.5	19	17.1	42	37.8	38	34.2
Öğretim elemanı bilgilendirme	7	6.3	3	2.7	19	17.1	40	36	37	33.3
Öğretim elemanı danışmanlık	5	4.5	2	1.8	23	20.7	37	33.3	42	37.8
Personel-öğrenci iletişimi	5	4.5	4	3.6	24	21.6	44	39.6	32	28.8
Personele danışmanlık	4	3.6	4	3.6	23	20.7	46	41.4	32	28.8

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları genel olarak akademik personelin, merkezin sağladığı PDR hizmetleri ile ilgili olarak yetersiz ve yanlış bilgilere sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Belirli hizmetlerin merkezlerce verilir verilmediği bilgisi hizmet alanına göre değişmektedir. Mesleki rehberlik, konsültasyon ve izleme çalışmalarının bilinmediği görülmüştür; okulla ilgili sorunlara yönelik yapılan danışmanlık hizmetleri ve üniversiteye uyum ve sosyal ilişkilerle ilgili olarak sunulan hizmetler konusunda doğru bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Ancak özellikle mesleki okul aktiviteleri, bölüm tanıtımı gibi konularda merkezin herhangi bir hizmeti olmadığını düşünenlerin sayısı oldukça yüksektir.

Bu sonuçlara bakıldığında akademik personelin PDR hizmetlerini mesleki rehberlikten bağımsız olarak düşündükleri söylenebilir. Konsültasyon hizmetlerinden haberdar olmamaları da PDR merkezi ve hizmetleri konusunda bilgi eksiklikleri olmasını açıklayabilir. Hizmetlerin gerekliliği konusundaki sonuçlar, mesleki rehberlik hizmetlerinin psikolojik danışma hizmetlerine oranla daha az gerekli görüldüğünü ortaya koymuştur. Bu sonuçlar da yine PDR hizmetlerinin daha çok danışma ağırlıklı olarak algılandığını, rehberlik hizmetlerinin ise PDR merkezleri ile pek bağdaştırılmadığını göstermektedir.

Ankette bulunan açık uçlu sorudan elde edilen sonuç, öğretim elemanlarının merkezler hakkında bilgilerinin yüzeysel olduğunu desteklemiştir. Öneri olarak PDR hizmetlerinin tanıtımının yapılması, bu hizmetlerin mesleki yönlendirme hizmetlerinden bağımsız olarak yürütülmesi, hizmetlerden personelin de yararlanması gerektiği, hizmetlerin çeşitlendirilmesine ihtiyaç olduğu ve uzman sayısının artırılması gibi öneriler belirtilmiştir.

Sonuçlar, öğretim elemanlarının PDR hizmetleri ile ilgili olarak daha çok bilgilendirmeye ihtiyaç olduğunu, dolayısı ile konsültasyon hizmetlerinin önemini göstermektedir. PDR uzmanları öğretim elemanları ile ilgili çalışmalarını arttırabilir ve onları daha çok bilinçlendirebilirse, onların öncelikle konuyla ilgili farkındalık kazanmaları sağlanabilir. Bu konuda şu gibi çalışmalar yapılabilir: öğrenci-öğretim elemanı arasında daha yakın bir ilişkiyi teşvik etmek; öğretim elemanlarını, öğrencilerin sorunları ve ihtiyaçları konusunda bilinçlendirmek; öğretim elemanlarına acil durumlarda kullanabilecekleri bazı pdr hizmetleri kazandırmak; koruyucu-önleyici PDR'nin önemini ve gerekliliğini anlatmak.

Bu araştırma devam eden bir çalışmanın parçası olduğundan, konu ile ilgili olarak çalışmanın bir sonraki aşamasında daha farklı ve tamamlayıcı

bilgilere ulaşılacağı düşünülmektedir. Özellikle katılımcı sayısının çoğaltılması, araştırmanın öğrencilerle de gerçekleştirilmesi, iki grup arasında karşılaştırmalı sonuçlar verilmesi, konu ile ilgili olarak çok daha kapsamlı bulgular ortaya koyacaktır.

KAYNAKLAR

- Benjamin, E.R. ve Romano, J.L. (1980). Counseling services in an open-door college: Faculty and student perceptions. *Journal of College Student Personnel*, 21, 14-22.
- Bishop, J.B. (1986). A faculty review of a university counseling center: Knowledge, perceptions, and recommendations. *Journal of College Student Personnel*, 27(5), 413-41.
- Gelso, C. J., ve McKenzie, J. D. (1973). Effect of information on students' perceptions of counseling and their willingness to seek help. *Journal of Counseling Psychology*, 20, 406-411.
- Gizir, C. A. (1998). A study on the problems of the Middle East Technical University Senior Students (Orta Doğu Teknik Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin problemleri üzerine bir çalışma). *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Gülerman, A. (1989). Akademik danışmanlara rehberlik ve psikolojik danışman niteliğinin kazandırılması. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 43-48.
- Güneri, O. Y., Aydın, G., & Skovholt, T. (2003). Counseling needs of students and evaluation of counseling services at a large urban university in Turkey. *International Journal of the Advancement of Counseling*, 25, 53-63.
- Heppner, P. P., Neal, G. W. (1983). Holding up the mirror: Research on the roles and functions of counseling centers in higher education. *Counseling Psychologist*, 11, 81-98.
- Johnson, D. H.; Nelson, S. E.; Wooden, D.J. (1985). Faculty and student knowledge of university counseling center services. *Journal of College Student Personnel*, 26(1), 27-32.
- Kopplin, D.A. ve Rice, L.C. (1975). Consulting with faculty: Necessary and possible. *Personnel and Guidance Journal*, 53, 367-372.
- Sanders, J.; Sanders, R.C. (1985). Faculty members' and students' perceptions of services provided by their counseling center. *College Student Journal*, 19(4), 384-388.
- Ültanır, E. (1998). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğrencilerinin Sorunları*. Bolu: Gökalp Müessesesi Matbaacılık Yayıncılık.